

Ježíš před radou, Pilátem a Herodem

Převod materiálu

Jiří Bureš

Pořadí v lekci

37

Ž 2,2 + 4-Srocují se králové země, vládcové se spolu umlouvají proti Hospodinu a pomazanému jeho: Ten, jenž trní v nebesích, se směje, Panovníkovi jsou k smíchu.

liturgické čtení-L 22,66-71

klíčové pojmy, dobové a textové souvislosti:

Líčení Ježíšova procesu je v Lukášově duchu, totiž vypisování věci „v pravém sledu“, aby Teofil jako současný posluchač poznal hodnotu toho, v čem je vyučován (Lk 1,3). A tak je Ježíš předáván od jedné instituce k druhé (velerada, Pilát, Herodes, opět Pilát, až nakonec rozhodne lid). Jako někdo jiný a cizí je všude odmítán, vyjde najevo to, co zaznělo už při samém začátku, totiž že pro něj zde *není místo* (srv. Lk 2,7 ...*nenášlo se místo*...). Zaznívá tu skepse vůči politickým i náboženským institucím (opět podobně jako na začátku Ježíšova života, kdy císař Augustus podle svých nápadů pohybuje lidmi po světě jako figurkami). Aniž bychom chtěli v těchto posilovat dnešní obecnou skepsi vůči politice aj. institucím, přesto může pravdivě ukázat, že jsou lidské instituce jen lidské a snadno se pokazí (a že to není nic nového). A že ani „vše ledu“ nebývá řešením.

Ježíš zde vystupuje v odevzdanosti, která není rezignací. Tato cesta je důsledkem jeho způsobu života, hledáním ztracených. Chová se zcela v protikladu k představám o politickém Mesiáši a divotvorci. Pašijní příběh je velikou pomocí pro překonání pavíry v Bohu jako režiséra všeho dění (kdyby byl Bůh, nedopustil by, aby...) Žádné zázraky se nedějí, ani vzkříšení není takovým zázrakem. Ježíšova cesta je **cestou vřnosti v utrpení**, vřnosti, ke které se jednoznačně přiznal Bůh.

- zatímco Petr na nádvoří zapřel Ježíše, pozornost se vrací k Ježíši. Lukáš (jako jediný evangelista) líčí i **dobu před výslechem**, v noci, kdy je Ježíš předem kruté hry, kterou si strážníci krátí svůj čas. Už to patří do Lukášova stylu, ve kterém popisuje vše „v pravém sledu“.

Když se strážníci Ježíše chopí, bijí jej a dávají mu hádat, kdo jej uhodil, chápou ho jako proroka v lidovém smyslu (vštec s nadpřirozenými sklony). Posluchač však může za tím slyšet Izajášovo proroctví v 53. kapitole, zvlášť o trpícím služebníkovi: Ježíšův příběh „otevívá Písma“ a naplňuje tak smysl biblického poselství (Lk 24,26.32, Sk 8,32nn aj.)

- Ježíšův **výslech před synedriem** (radou starších) si klade za cíl najít způsob, jak odstranit Ježíše. Trest smrti v Ježíšově době neudělovala velerada, ale římský prefekt. Proto se úsilí velekňží soustředí na to, jak přivést Ježíše k Pilátovi. Přiznané je, že se Ježíš před vzkříšením neprohlásí za Mesiáše a otázku obrací zpět k těm, kteří se tážou. O co jde, je víra, osobní postoj: CO TY? (stejně jako když říká: *kdo má uši k slyšení, slyš*). Proto také potom vzkříšení bude možné vyznávat jen jako osobní svědectví.

- Ježíšovo sebepochopení nyní nejvíc vystihuje titul **Syn Davidův**, v židovstvu očekávaná postava na konci věků. Volným citátem ze Ž 110 Ježíš naznačuje, že události posledních časů nastávají. Přichází rozhodující doba.

Na další otázku: „*Jsi-li Syn Boží?*“ Ježíš odpovídá **dvojnásobně** („*to říkáte vy*“). Pro žalobce je však tato Ježíšova odpověď dostatečným důvodem k předání Ježíše Pilátovi.

- Ježíš je **před Pilátem** předveden s obviněními, které by mohly na Piláta zapůsobit (pěvrací národ, brání odvážet daně a prohlašuje se za Mesiáše – tzn. za člověka s politickými ambicemi). Pilátovu otázku „*Ty jsi král Židů?*“ Ježíš odmítá a obrací podobným způsobem jako při výslechu před veleradou („*to říkáš ty*“). Pilátovi je jasná Ježíšova nevina, žalobci neví. Jedná však takticky, nechce se postavit proti veleradě, která stále naléhá. Řešením se proto Pilátovi jeví vyjít ze skutečnosti, že Ježíš začal svoji činnost v Galileji, která spadala pod správu Herodovu: nejlépe by bylo, kdyby si tento případ národ vyřešil sám mezi sebou. Pilát využije toho, že Herodes je v době svátků v Jeruzalémě, a tak mu Ježíšův nepřijatelný případ předává (asi s dávkou zlomyslnosti, mezi Pilátem a Herodem je totiž nepřátelství).

- výslech **před Herodem** postrádá serióznost: nic nechápající Herodes je především potěšen tím, že se konečně setká s populárním divotvorem a od setkání očekává velkolepé náboženské show (tuto scénu výborně zpracovává rocková opera *Jesus Christ Superstar*). Na Herodovy otázky (podněcované žalobním přítomných velekněží a zákoníků) Ježíš **mlčí** (ať už slyší trpícího služebníka z Iz 53, který jako beránek vedený na porážku mlčí). Herodes se spolu s vojáky Ježíšovi vysmívá, zesměšňuje jej tím, že ho obleče do slavnostních šatů a tím dává najevo nesmírný rozdíl mezi Ježíšovým nárokem a jeho bezmocí. Takto zesměšněného a poníženého Ježíše posílá **zpátky k Pilátovi**. Spolupráce Piláta a Heroda na Ježíšově případě oba dva důležitější nepřátele usmíří. (v Lukášově pohledu se to ozývá ještě i ve Sk 4,27)

- až dosud **lid** hrál v celém případě neutrální roli, při druhém líčení před Pilátem je však již přítomen: Ježíšovo odsouzení teď nebude jen vůči veleradě a politickým představitelům. Když Pilát prohlašuje Ježíšovu nevinnu a navrhuje Ježíše potrestat (věznit či uvěznit) a pak propustit, sročený zástup volá po propuštění jim blízkého Barabáše. Pilát se zastává Ježíše po druhé (nyní dav navrhuje Ježíše ukřižovat) i poté, kdy opakuje svůj návrh Ježíše věznit, potrestat a osvobodit. V davu to však stále víc a více. Pilát vidí, že Ježíš už není oblíbený u lidí: nakonec podlehne a vydá na smrt toho, na němž žádnou vinu nenašel a propouští toho, který byl zaviněn za vzpouru a za vraždu. Sročený dav nelze vykládat jako židovský národ. Je to spíš obecný lid, anebo prostor, kde se můžeme ocitnout každý z nás (jako v písni *Jak jen se přiblížit* /EZ 332/: *I já patřím v ten dav, jenž volal: Ukřižuj*).

úskalí textu:

- zvlášť menší děti mohou být zmatené líčením procesu – není třeba zabývat se dobovými realitami, stačí jim říci, že to všechno podstoupil z lásky, kvůli nám. Procesy ukazují to, co už děti znají ze zážitků z příběhu o narození: pro Ježíše tu nebylo místo. Všichni ho nakonec odmítají.

- pozor na antijudaismus (stále je možné setkat se s názorem, že přece Židé ukřižovali Pána Ježíše).

pomůcky:

Třináct kázání Jana Blahoslava Šourka, vydala SR ACE, 1989; str. 55 (k motivaci)

motivací uvedení do příběhu:

pro mladší a střední školní věk:

Vzpomínáte si na Ježíšův příběh o ovečce, která se ztratila a pastýř ji hledal tak dlouho, až ji našel? Co všechno příběh musel vytrpět? (Nevyspí se, prodírá se nebezpečným terénem... můžete nechat děti, aby

samy povzdaly). Dnes i píšť si budeme vyprávť o tom, co Ježíš musel všechno podstoupit, když nás hledal jako dobrý pastýř.

pro starší školní věk a pro Teofila:

Teofil: Tuhle jsem se setkal s člověkem, který mi tvrdil, že kdyby byl Bůh, tak by nebyly zlé věci – nemoci a války, nebylo by tolik nespravedlnosti a tak podobně. Nějak mi to nezapadá do toho, co už, Lukáši, vím, protože jsem ale nedokázal na to nic říct.

Lukáš: Já bych také nemohl říct, kdybych si Boha představoval jako někoho, kdo se na všechno dívá a prostě nezasahuje. Vždyť Ježíš v příběhu mluví o Bohu úplně jinak! Zvlášť ten o zákoně Ježíšova života! Následuje vyprávění...

Zakoneť mťže opťt Theofil: To je síla... Na tom, jak Ježíš mluvil, mi ještě dochází: on nemluvil proto, že by nemohl co říci. Ale někdy je lépe nedohadovat se. Neshánť argumenty. Bůh nepotřebuje naši obhajobu. Radť ji pevnť stát na svém místě!

5. osnovy vyprávění:

a) osnova pro mladší a střední školní věk:

I. Motivace

II. Ježíš v rukou strážců

III. Ježíš před Pilátem

IV. Před Herodem

V. Opťt před Pilátem

VI. Volba davu

b) osnova pro starší školní věk:

I. Motivace

II. Bezmocný Ježíš

III. Lživý proces církevních představitelů

IV. Slabý Pilát

V. Zázraků chtivý Herodes

VI. Nespravedlivý rozsudek

VII. Jak je to s Bohem?

VYPRÁVĚNÍ

I. MOTIVACE - MOŽNOSTI

využít jednoho ze dvou návrhů v katechetických poznámkách (o ztracené ovci, o lidské představě Boží spravedlnosti)

navázat na minulý příběh (Teofil: Minule jsme s Petrem Ježíše opustili, samotného, v noci, uprostřed vojáky na veleknězově dvoře. Celý týden mi vrtalo hlavou, co bude dál.)

sen o revoltě v nebi podle J. B. Šourka [1]- lidé v nebi říkají „Bože, jsi nesmírně laskavý a moudrý, a přesto nemůžeš rozumět lidem... Ty nevíš, jaké to je, když je člověk nespravedlivě odsouzen... když ho zradí nejbližší přítel... když se mu posmívají a bijí ho...“ (pro forma to může být Teofilův sen)

II. PŘED VELERADOU

Ráno se u veleknězova domu sešli členové nejvyšší židovské rady, aby Ježíše vyslechli. Jsou tu všichni: horliví farizeové, velekněží ze saducejských rodů i zástupci lidu. Jindy protivníci, dnes jsou zajedno. Přišli brzy ráno, hlavně ať to mají rychle z krku. Bojí se lidu.

Teofil: Pořádky mi to nejde do hlavy. Taková křivárna - vždyť to byli věrní lidé! A ne jen tak ledasjakí věřící - ti nejlepší z Izraele. Copak neměli žádné pochybnosti? Nebo výčitky svědomí?

Lukáš: Bojím se, že ne. Člověk dělá největší chyby, když si myslí, že Bůh je samozřejmě na jeho straně. Pro ně to byla svatá povinnost, zbavit se Ježíše.

Teofil: Brr, svatá povinnost. Ta nemá s vírou nic společného. Raději mi, Lukáši, pověz, co bylo dál.

Rada zasedla a dali předvést Ježíše. Zkus si to představit – velerada tehdy měla na 70 lidí – a on sám proti nim. Někdo se zeptal, jakoby se zájmem: „Jsi Mesiáš, nebo ne? Pověz nám konečně, jak se věci mají.“

Zákeřná otázka. Ježíš však mluvil na rovinu: „Když řeknu, že jsem Mesiáš, stejně nebudete věřit. Nejde vám o víru, a nedržíte se ani práva. Tak dobře poslouchejte: od této chvíle se Mesiáš ujímá vlády a usedne po pravici Boží.“ A oni hned: „Takže jsi to ty! Ty jsi Boží syn?“ „Vy sami jste to řekli.“ Tu vyskočili a zařvali křikem jeden přes druhého: „Slyšeli jste to?“ „Je zbytečné pokračovat.“ „Přiznal se!“

III. PŘED PILÁTEM

Odvedli ho k místodržiteli římského císaře, k nejmocnějšímu muži v Jeruzalémě, Pilátovi Pontskému. Byl to dost bezohledný politik, při výkonu své funkce neváhal sáhnout k násilí; mnozí Židé jej proto nenáviděli. Ale teď ho pánové z velerady potěbují. Chtějí, aby byl Ježíš odsouzen na smrt, a o tom může rozhodnout jenom římský prefekt. „Tenhle člověk vyvolává zlé nálady mezi lidmi. Zakazuje platit císaři daně. A prohlašuje se za krále, za Mesiáše!“ Nic z toho nebyla pravda. Ježíš nikdy neusiloval o politickou moc.

Pilátovi se žaloba velekněží také nezdála. To se mu ještě nestalo, že by přišli udat někoho z vlastních lidí. Začal se vyptávat přímo Ježíše: „Ty jsi král Židů?“ Ale Ježíš mu na to neřekl nic víc než „Ty sám to říkáš“.

Teofil: Už zase ta zvláštní odpověď. Ježíš nic nevysvětluje, nebrání se. Nechce říct, kdo je. To nechápu.

Lukáš: Vzpomínáš, jak se ptal kdysi u?edník? - „Za koho m? pokládáte vy“? Ježíš nikdy sám sebe neprohlašoval za Mesiáše nebo za krále. V?d?l, že to p?inese nepochopení. Jenom ten, kdo v?í, pozná, kdo Ježíš opravdu je (jako to poznal Petr). Ostatní ho nechápou, nechají ho být, nebo ho odsoudí.

Teofil: Máš pravdu. I já jsem se d?ív na Ježíše díval n?jak zdálky, že se m? netýká. Ale když ?lov?k v?í, tak říká v?ci o Bohu sám za sebe. A to Ježíš cht?l i po t?ch, kdo ho soudí. Ale zpátky k našemu p?íb?hu.

P?ed palácem se mezitím za?ali shlukovat zv?davci. Pilát ?ekl velekn?žím: „Mn? se nezdá, že by byl ten ?lov?k n?ím vinen.“ Ale oni na n?j naléhali: „Pozor na n?j! Chce vyvolat povstání. Za?al v Galileji a te? to šíí i zde v Judsku.“

Kdyby cht?l povstání, byli byste ho všemožn? podporovali, pomyslel si římský prefekt. Otravná záležitost. Co s tím? Pak ho napadlo: „Vida, tak on je z Galileje? O Galileu se p?ece stará Herodes. A? ho soudí on. Nebudu si kazit dopoledne.“ A poslal Ježíše pry?.

IV. P?ED HERODEM

Herodes m?l výte?nou náladu. Po dlouhé době si Pilát všiml, že on, Herodes Antipa, tu není jen pro parádu. A navíc mu poslal Ježíše, práv? toho Ježíše, o kterém se na Herodov? dvo?e vykládaly fantastické pov?sti. Prý vládne nadp?irozenou mocí; dokáže ?íst myšlenky, uzdravit ochrnutého, mluvit se zlými duchy a ješt? mnoho dalších historek se o n?m šíílo, kterým se ani v?it nedá. V každém p?ípád? bude zábavné se jím zabývat.

Jenže Ježíš Herodovi všechnu zábavu pokazil. Vytrvale ml?el. Herodes zkoušel všechno, vyptával se, vyhrožoval, posmíval se mu, ano, dokonce i prosil, žádal, aby Ježíš p?ed jeho o?ima ud?lal aspo? n?jaký malý zázrak. Ale Ježíš nic. Kn?ží z velerady na n?j pok?ikovali, ale on ml?el.

Heroda to znechutilo. „Sv?t je jedno velké divadlo, všichni si na n?co hrají,“ pomyslel si. A nechal obléct Ježíše do královského hábitu a poslal jej zpátky Pilátovi. T?ebas ten strohý ?íman pochopí jeho vtip.

V. P?ED LIDEM

Pilát svolal ve?ejné slyšení p?ed ?leny rady i zástupem lidí. „P?ivedli jste p?ede mne tohoto ?lov?ka, že pobu?uje lid. Vyslechl jsem ho a neshledal jsem na n?m nic, z ?eho ho obvi?ujete. Ani Herodes ne; vždy? nám ho poslal zpátky. Je z?ejmé, že nic nespáchal a nezaslouží si smrt. Dám ho potrestat a pak ho propustím, jako to d?lám s jedním v?zn?m každý rok o Velikonocích.“

Tu za?al n?kdo k?i?et: „Nechceme ho, pry? s ním!“ A další se p?idali. Do toho vyk?ikl kdosi: „Propus? Barabáše,“ a náhle se celý dav domáhal skandováním propušt?ní Barabáše, muže, který byl ve v?zení pro vzpouru a vraždu.

Teofil: Taková nespravedlnost! Propustit zlo?ince a vraha, a místo n?j poslat na smrt spravedlivého. Zatracený Barabáš!

Lukáš: Ale no tak, p?íteli, Teofile. Barabáš za tu vým?nu nem?že. Jist?, byl vinen hroznými v?cmi. Byl ve v?zení a ?ekal na smrt. Jeho život nem?l žádnou cenu. A najednou se jeho osud zm?nil. Dostal novou šanci, možnost žít svobodn? a jinak než žil dosud. Díky Ježíšovi.

Teofil: Díky Ježíšovi. Jen jestli to Ježíš také cht?l, a ne jenom Barabáš?

Lukáš: Myslím, že právě tohle Ježíš chtěl. A nejen pro Barabáše, ale i pro mnoho dalších. Změnit osud a dát nový svobodný život.

Teofil: Co se stalo s Barabášem dál?

Lukáš: Nevím. Nevíme, jak naložil s tou novou šancí a svobodou. To už je na něm (a na každém z nás).

Pilát chtěl něco říci na Ježíšovu obranu, ale jeho slova zanikla v novém křiku: „Na křiž! Na křiž s ním!“ - „Proho se vlastně dopustil? Dám ho zbičovat a propustím ho,“ zvolal do davu. Ale prefektova slova nemohla zastavit vzrůstající křik.

Revolta v Jeruzalémě, to bylo něco, co si nemohl Pilát v žádném případě dovolit. Co teď? Ten člověk je jistě nevinný, ale... ale když jde o osud impéria, musí jít jednotlivec stranou. „Z moci úřední vyhláшуji: Barabáš je propuštěn a Ježíš Nazaretský odsouzen k trestu smrti ukřižováním.“ Zbytek rozsudku zanikl v jásání davu.

VI. ZÁVĚR

Měl by odpovídat motivaci (viz závěr v přípravě - v případě snu končit opět odkazem na snovou scénu). Pracujeme-li s grafickým listem, můžeme končit rozhovorem s dětmi na téma – kdo nese vinu na odsouzení Ježíše? Důležité je ale připomenout, že i ti, kteří nic nezavinili, totiž úředníci, nedokázali s Ježíšem žít. Ježíš zůstal sám, přátelé ho opustili a lhostejní ho nakonec nechali být nepřátele napospas.

MODLITBA

Pane Ježíši Kriste, přemýšlíme o tvém utrpení a říkáme si, proč se to všechno muselo stát právě takhle. Ale tomu nejdůležitějšímu snad rozumíme správně: že jsi to učinil z lásky k nám, abys nás zachránil, abys nás všelijaké lidi přivedl nazpátek k nebeskému Otci. Prosíme, posiluj nás víru v tebe, můj s námi trpělivost a dej, abychom se za tebe nikdy nestyděli. Amen.

podněty pro rozhovor:

- K čemu jsou církevní představitelé? Mohou zastupovat zde Boha na zemi?
- Masaryk pověděl, že politika nemusí být nutně špinavá. Co si o tom myslíte?
- Znáte také případy z dějin, kdy se političtí odpůrci sjednotili na nějakém případě?
- Znáte taky situaci, kdy je lépe mlčet?
- Slyšeli jste o Miladě Horákové? Víte, že nedávno byl po dlouhé době objeven tajný filmový záznam o jejím procesu, které svědčí o její statečnosti po celou dobu až do konce (v protikladu ke lžím o tom, jak podlehla a odvolala své postoje)?
- Co to všechno znamená, když se řekne: „všle lidu“?

- Volba davu připomíná princip tzv. „reality show“, kdy dav volí, koho vyhodí z kola ven – není to něco, co lidé pořád rádi dělají? Sympatie přitom dávají těm, kteří nejsou příliš kvalitní.

Odkaz na pracovní list

[37 Ježíš před radou, Pilátem a Herodem](#)

Odkaz na píseň

[Zůstaň s námi, Pane \(EZ622\)](#)

[Ježíši Kriste, Pastýři náš \(BTS35\)](#)

[Byl jsi tam, když byl křtěn můj Pán](#)

[Kdo na kolenou kleší, vídá dál](#)

[Proč pro Krista neměli místa \(SV269\)](#)

Cílová skupina

[Školní](#)

[Mladší školní](#)

Katechetické cykly

[Pozvání na cestu - Evangelium Lukášovo](#)

Biblický odkaz (kat)

[Lukáš 22,63–23,24](#)